

Yeşil Dönüştürücü Liderliğin Önemi: Sistematik Bir Literatür Taraması ve Bibliyometrik Analiz

The Importance of Green Transformative Leadership: A Systematic Literature Review and Bibliometric Analysis

Miray Celepli Sütbaş^{1*}
Cem Oktay Güzeller²

¹ Akdeniz Üniversitesi, Kumluca Meslek Yüksekokulu, Antalya, Türkiye, celeplimiray@gmail.com, ror.org/01m59r132

² Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, cguzeller@gmail.com, ror.org/0547yzj13

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Öz: Bu çalışmada, yeşil dönüştürücü liderlik kavramı sistematik bir literatür taraması ve bibliyometrik analiz yoluyla açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırma, dönüştürücü liderlik ile yeşil dönüştürücü liderlik arasındaki ilişkiyi vurgulamış ve aynı zamanda sürdürülebilirlik ve çevre bilincinin önemini ele almıştır. Bu bağlamda, yeşil dönüştürücü liderlik literatüründeki eğilimler, en sık atıfta bulunulan çalışmalar, başlıca yazarlar ve temel kavramlar titizlikle belirlenmiştir. Bu amaca ulaşmak için, 2013'ten 2024'e kadar Scopus veritabanında yayınlanan 56 İngilizce makaleyi inceleyen bibliyometrik analiz metodolojisi kullanılmıştır. Verilerin analizi R ve VOSviewer 1.6.6 yazılım programları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın başlıca bulguları şu şekilde özetlenebilir: Yıllar geçtikçe yeşil dönüştürücü liderlik üzerine yapılan çalışmalarda belirgin bir artış olmuştur ve bu çalışmalar özellikle sürdürülebilir yönetim uygulamaları ve çevre odaklı örgütsel stratejilerle ilişkilendirilmiştir. Yeşil dönüştürücü liderlik alanına en önemli akademik katkıları yapan yazarlar ve kaynaklar belirlenmiştir. Yeşil dönüştürücü liderlikle ilgili en yaygın anahtar kelimeler ve araştırma eğilimleri üzerinde bir analiz yapılmıştır. Bu alandaki araştırma çabalarının bilimsel üretkenliği değerlendirilip ve hangi ülkelerin yeşil dönüştürücü liderlik araştırmalarına daha önemli katkılarda bulunduğunu ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu araştırma, yeşil dönüştürücü liderlik yapısının anlaşılmasını geliştirmeyi, temel kavramları belirlemeyi ve gelecekteki araştırma çabaları için stratejik bir çerçeve sağlamayı amaçlamaktadır. Bibliyometrik analiz yaklaşımı aracılığıyla, yeşil dönüştürücü liderliğin kurumsal sürdürülebilirlik hedeflerine katkısı ve yönetim disiplindeki önemi kapsamlı bir şekilde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Dönüştürücü Liderlik 1, Sürdürülebilirlik 2, Bibliyometrik Analiz 3

Geliş Tarihi/Received: 10.04.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 24.06.2025
Yayınlanma Tarihi/ Available Online: 29.06.2025

Abstract: In this study, the concept of green transformative leadership was tried to be explained through a systematic literature review and bibliometric analysis. The research emphasised the relationship between transformational leadership and green transformational leadership and also addressed the importance of sustainability and environmental awareness. In this context, the trends in the green transformative leadership literature, the most frequently cited studies, major authors and key concepts were meticulously identified. To achieve this aim, a bibliometric analysis methodology was used, examining 56 English articles published in the Scopus database from 2013 to 2024. Data analysis was carried out using R and VOSviewer 1.6.6 software programmes. The main findings of this research can be summarised as follows: Over the years, there has been a significant increase in studies on green transformational leadership, particularly in relation to sustainable management practices and environmentally focused organisational strategies. The authors and sources that have made the most significant academic contributions to the field of green transformative leadership have been identified. The most common keywords and research trends related to green transformative leadership are analysed. The scientific productivity of research endeavours in this field is assessed and an attempt is made to identify which countries have made more significant contributions to green transformative leadership research. This research aims to improve the understanding of the construct of green transformative leadership, identify key concepts and provide a strategic framework for future research endeavours. Through a bibliometric analysis approach, the contribution of green transformative leadership to organisational sustainability goals and its importance in the management discipline is comprehensively examined. words should be written in capital letters.

Keywords: Green Transformative Leadership 1, Sustainability 2, Bibliometric Analysis 3

Extended Abstract

The concept of transformational leadership is defined by Bass (1985) as a leadership paradigm that not only motivates and inspires, but also encourages people to develop their intrinsic talents while organisationally promoting them. This leadership model increases organisational effectiveness by facilitating individual development while enabling people to achieve set goals (Bass, 1990; Piccolo & Colquitt, 2006). Transformational leaders serve as role models for their teams by exemplifying ethical and responsible behaviours. They put forward a compelling vision designed to mobilise their teams (Bass, 1990). In particular, transformational leaders' integration of environmental policies into their organisations and encouraging employee involvement in such initiatives significantly increases the active participation of businesses in green innovation efforts (Lathabhavan & Kaur, 2023). The transformative leadership framework, especially the dimensions of idealised influence, inspirational motivation, intellectual stimulation and individualised attention, provide the main pillars of green leadership by creating an impact towards sustainability among employees (Mittal and Dhar, 2016). Green leadership promotes organisational sustainability by leveraging key elements of transformational leadership and plays an important role in advancing long-term environmental performance (Chen & Chang, 2013). Green leaders utilise this principle to develop a sustainability vision that is aligned with organisational goals and encourage employees to participate in environmental initiatives (Lathabhavan & Kaur, 2023; Mittal & Dhar, 2016; Özgül & Demir, 2024). In this respect, transformational leaders recognise and develop the significant potential of their employees, while green leadership offers special support to employees who participate in sustainability initiatives and promotes a culture of environmental responsibility (Mittal & Dhar, 2016).

A distinctive feature of transformative leadership is encouraging employees to think critically and questioning established norms (Bass, 1999). Today, the increasing importance of sustainability and environmental practices increases the importance of the concept of green leadership, which is an adaptation of transformative principles focusing on sustainability. In this context, green transformational leadership (GTL) can be defined as a leadership style that effectively motivates and guides strategies to achieve sustainability (Chen & Chang, 2013). Green transformational leaders extend this approach to sustainability by proposing innovative solutions to environmental challenges and integrating green technologies into organisational operations (Robertson & Barling, 2013).

While green transformative leadership embodies the basic principles of transformative leadership, it also emphasises aspects such as environmental awareness, sustainable practices and ecological awareness (Çop et al., 2020). It can be said that GTL helps organisations to increase their environmental awareness and reduce their ecological footprint. However, green transformative leaders try to implement various strategies to raise employees' awareness and encourage them to adopt environmentally friendly decision-making in order to increase environmental awareness. These strategies include training programmes, incentive systems and sustainability policies. Thus, it can be said that green transformative leaders have the potential to achieve lasting growth by expanding the transition of organisations to a green economy (Chen & Chang, 2013; Farrukh et al., 2022).

This study addresses the dialogue between transformative leadership and green leadership, assesses the interconnection between these two paradigms and examines the role of transformative management in the realisation of corporate sustainability goals.

This research explores the evolution of the green transformational leadership paradigm within the management discipline and its relationship with sustainability strategies through bibliometric analysis. It is found that green transformational leadership is crucial in developing organisational environmental awareness, promoting innovative sustainable practices and enhancing long-term environmental performance.

The results of the analyses show that academic interest in this area has increased significantly in recent years and is intricately linked to themes such as green innovation, human resource management and sustainable development.

Research on green transformational leadership has increased significantly over the years and is particularly relevant to sustainable management practices. The researchers and publications that have made the most significant academic contributions to this field have been identified, and it has emerged that reputable journals such as *Business Strategy and the Environment* and *Corporate Social Responsibility and Environmental Management* have published extensively on this topic. The most common keywords associated with green transformational leadership include environmental management, sustainable development and innovation, indicating that the discipline has a comprehensive academic framework. In terms of academic productivity, India, Pakistan and Indonesia have emerged as some of the most active nations, while countries such as Türkiye, the United States, Spain and the United Kingdom are also making significant contributions to the field. When the most cited studies are analysed, it is seen that research addressing the application of green transformational leadership in various sectors stands out. The findings of the study show that green transformational leadership serves as an important element not only in the context of environmental sustainability, but also in the context of improving organisational performance and providing competitive advantages. However, several factors hinder the adoption of this leadership approach. Financial constraints, institutional resistance, inadequacies in legal frameworks and short-term profit-oriented strategies pose significant challenges for the effective implementation of green transformational leadership.

1. Giriş

Dönüştürücü liderlik kavramı, Bass (1985) tarafından yalnızca motive eden ve ilham veren değil, aynı zamanda insanların içsel yeteneklerini geliştirirken kurumsal olarak teşvik eden bir liderlik paradigması olarak ifade edilmiştir. Bu liderlik modeli, belirlenen hedeflere ulaşmalarını sağlarken aynı zamanda bireysel gelişmeyi kolaylaştırarak kurumsal etkinliği artırır (Bass, 1990; Piccolo & Colquitt, 2006). Dönüştürücü liderler etik ve sorumlu davranışları örnekleyerek ekipleri için rol model oluştururlar. Ekiplerini harekete geçirmek için tasarlanmış ilgi çekici bir vizyon ortaya koyarlar (Bass, 1990). Özellikle, dönüştürücü liderlerin çevre politikalarını kendi örgütlerine entegre etmeleri ve bu tür girişimlerde çalışanların katılımını teşvik etmeleri, işletmelerin yeşil inovasyon çabalarına aktif katılımını önemli ölçüde artırır (Lathabhavan & Kaur, 2023). Dönüştürücü liderlik çerçevesi, özellikle idealize edilmiş etki, ilham verici motivasyon, entelektüel uyarım ve bireyselleştirilmiş ilgi boyutları çalışanlar arasında sürdürülebilirliğe yönelik bir etki oluşturarak yeşil liderliğin temel dayanaklarını sağlar (Mittal & Dhar, 2016).

Literatür incelendiğinde, dönüştürücü liderlik ve çevresel sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiye yönelik çalışmalarda artış olduğu görülmektedir. Robertson ve Barling (2013), dönüştürücü liderlerin yeşil davranışları etkileyip teşvik etmesinde önemli bir rol üstlendiğini belirtmişlerdir. Mittal ve Dhar (2016) ise çalışmalarında çalışanların çevresel bağlılıklarında dönüştürücü liderlik davranışlarının arttırıcı rol üstlendiğini ortaya koymuştur. Chen ve Chang (2013) tarafından yapılan çalışmada, yeşil liderliğin kurumsal çevresel performans üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte, mevcut literatür çoğunlukla teorik tartışmalar veya sınırlı örneklem grupları ile yapılan ampirik çalışmalarla sınırlı olduğu görülmektedir.

Yeşil liderlik, dönüştürücü liderliğin temel unsurlarından yararlanarak örgütsel sürdürülebilirliği teşvik eder ve uzun vadeli çevresel performansın ilerletilmesinde önemli bir rol oynar (Chen & Chang, 2013). Yeşil liderler, kurumsal hedeflerle uyumlu bir sürdürülebilirlik vizyonu geliştirmek ve çalışanları çevresel girişimlere katılmaya teşvik etmek için bu ilkedden yararlanırlar (Lathabhavan ve Kaur, 2023; Mittal & Dhar, 2016; Özgül & Demir, 2024). Bu doğrultuda, dönüştürücü liderler, çalışanlarının belirgin potansiyellerini kabul eder ve geliştirirken, yeşil liderlik sürdürülebilirlik

girişimlerine katılan çalışanlara özel destek sunmak ve çevresel sorumluluk kültürünü teşvik etmektedirler (Mittal & Dhar, 2016).

Dönüştürücü liderliğin belirgin bir özelliği, çalışanların eleştirel düşünmeye teşvik edilmesi ve yerleşik normların sorgulanmasıdır (Bass, 1999). Günümüzde, sürdürülebilirlik ve çevre uygulamalarının giderek önem kazanması, sürdürülebilirliğe odaklanan dönüştürücü ilkelerin bir uyarlaması olan yeşil liderlik kavramının önemini arttırmaktadır. Bu bağlamda, yeşil dönüştürücü liderlik (YDL), stratejilerin sürdürülebilirlik sağlayabilmeleri yönünde etkili bir şekilde motive eden ve yönlendirilen bir liderlik tarzı olarak tanımlanabilir (Chen & Chang, 2013). Yeşil dönüştürücü liderler, çevresel zorluklara yenilikçi çözümler önererek ve yeşil teknolojileri kurumsal operasyonlara entegre ederek bu yaklaşımı sürdürülebilirliğe genişletirler (Robertson & Barling, 2013).

Bu çerçevede, dönüştürücü liderlik ve yeşil liderlik arasındaki ilişkiyi ortaya koyan sistematik bir analiz bulunmamaktadır. Bu bağlamda, dönüştürücü liderlik ve yeşil liderlik literatürlerinin gelişim dinamiklerini gösteren, yeşil dönüşümcü liderliğin ana araştırma temalarını ve işbirlikçi ağ yapılarını bütüncül bir perspektifle inceleyecek bir bibliyometrik analiz çalışmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma, yeşil dönüşümcü liderliğin güncel eğilimlerini ve gelecekteki araştırma fırsatlarını sistematik olarak ortaya koymayı amaçlamakta ve literatürdeki önemli bir boşluğun doldurulmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

YDL, dönüştürücü liderliğin temel ilkelerini bünyesinde barındırırken aynı zamanda çevre bilinci, sürdürülebilir uygulamalar ve ekolojik farkındalık gibi yönleri de vurgulamaktadır (Çop vd., 2020). YDL, organizasyonların çevre bilincinin oluşmasında yardımcı olurken ekolojik ayak izinin azalmasına da yardımcı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, yeşil dönüştürücü liderler çevre bilincinin artması için çalışanları bu konuda bilinçlendirmekte ve onları çevre dostu karar alma benimsemeye teşvik etmek için çeşitli stratejiler uygulamaya çalışmaktadırlar. Bu stratejiler arasında, eğitim programları, teşvik sistemleri ve sürdürülebilirlik politikaları yer almaktadır. Böylece yeşil dönüştürücü liderlerin, organizasyonların yeşil ekonomiye geçişini genişleterek kalıcı büyüme sağlama potansiyeline sahip olduğu söylenebilir (Chen & Chang, 2013; Farrukh vd., 2022).

Dönüştürücü liderlik, örgütsel değişim için çalışanların değerlerini, tutumlarını ve motivasyonlarını teşvik eden bir liderlik biçimidir. Bu liderlik tarzı, çevreye duyarlı bireyler yetiştirme ve sürdürülebilirlik odaklı kurumsal değişimleri desteklemede etkili bir role sahiptir. Yeşil liderlik ise çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine yönelik liderlik davranışlarını ifade etmektedir. Literatürde, dönüştürücü liderlik, özellikle ilham verici motivasyon ve entelektüel uyarım boyutlarıyla çalışanların çevresel bilinçlerini geliştirme ve çevre dostu davranışlara yönlendirme özelliğine sahip olduğu belirtilmektedir (Mittal & Dhar, 2016; Robertson & Barling, 2013). Bu doğrultuda, dönüştürücü liderliğin çevresel sürdürülebilirliğe yönelik yeşil liderliği destekleyen bir temel oluşturduğu, çalışanların çevresel değerlerini içselleştirmelerine ve yeşil liderlik uygulamalarını etkin şekilde hayata geçirmelerine aracılık ettiği söylenebilir (Robertson & Barling, 2013; Mittal & Dhar, 2016; Graves & Sarkis, 2018).

Bu çalışma, dönüştürücü liderlik ile yeşil liderlik arasındaki etkileşimi ele alarak, bu iki paradigma arasında bağlaşmayı değerlendirme ve dönüştürücü yönetimlerin kurumsal sürdürülebilirlik hedeflerinin gerçekleştirilmesinde üstlendiği rol inceler.

2. Yeşil Dönüştürücü Liderlik

Yeşil dönüştürücü liderlik kavramı, çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmeye özel bir vurgu yaparak dönüştürücü liderlik kavramının bir uyarlaması olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Bu liderlik paradigması, liderlerin çalışanların çevre dostu davranışlarını ve yenilikçi düşüncelerini aktif olarak teşvik etmesini sağlarken, çevresel yöneticiliği önceliklendiren kurumsal stratejilerin benimsenmesini kolaylaştırmaktadır (Lathabhavan & Kaur, 2023). Yeşil dönüştürücü liderlik modelinin, liderlerin

bireylerin ve kurumların çevresel sorumlulukları konusunda farkındalıklarını artırmak için ilham verici ve motive edici bir rol üstlendiği söylenebilir. Yeşil dönüştürücü liderler, ekolojik sorunlara karşı duyarlılıkları ve kuruluşlarını sürdürülebilir uygulamalara yönlendirme yetenekleri ile karakterize edilirler. Bu çerçevede, etik ilkelere bağlılık, yeniliğin teşvik edilmesi ve çevresel sorumluluk konusunda kolektif bir bilincin geliştirilmesi önemli bir öneme sahiptir. Yeşil dönüştürücü Liderler, çevreye duyarlı karar almaya örnek teşkil ederek kurumsal politikaların formülasyonuna rehberlik ederler (Robertson & Barling, 2013).

Yeşil dönüştürücü liderliğin örgütler üzerindeki etkisini daha derinlemesine anlayabilmek için, çevresel kaygılar ve sürdürülebilirlikle içsel olarak ilişkili kavramlarla ilişkisini araştırmak gerekmektedir. Bu kavramlardan bazıları; yeşil vizyon ve strateji, yeşil yenilik ve yaratıcılık, yeşil insan kaynakları yönetimi, yeşil çalışan davranışları, çevresel motivasyon, yeşil entellektüel uyarım, bireysel çevresel kaygı şeklinde sıralanabilir.

Yeşil vizyon ve strateji: Liderler, kurumlarının sürdürülebilirlik hedeflerini belirler ve personeli bu hedeflerin gerçekleştirilmesi yönünde yönlendirir. Hedefler doğrultusunda oluşturulacak olan yeşil vizyonun, kuruluş içinde çevreye duyarlı politikaların ve stratejik hedeflerin formüle edilmesini önemli ölçüde etkilediği söylenebilir (Çop vd., 2021). Bu doğrultuda liderler, ikna edici bir sürdürülebilirlik vizyonu oluşturarak çalışanları harekete geçirir ve böylece bireysel isteklerini kurumsal çevresel hedeflerle senkronize etmeleri için onları motive eder. Paylaşılan bir amaç duygusu, kurumsal yeşil girişimlere olan bağlılığı güçlendirir (Mittal & Dhar, 2016).

Yeşil yenilik ve yaratıcılık: Liderler, çalışanları arasında çevresel yeniliklerin gelişimini aktif olarak teşvik ederek, iş operasyonları içinde sürdürülebilirliği artıran çözümlerin yaratılmasını kolaylaştırır (Ayandibu, 2019)

Yeşil insan kaynakları yönetimi: Yeşil insan kaynakları politikalarının uygulanması, çalışanların çevresel açıdan sorumlu davranışlarını artırmak için uygulanmalıdır (Cahyadi vd., 2023). Sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için, kuruluşlar çevresel açıdan sürdürülebilir uygulamaları işe alım, eğitim ve performans değerlendirme çerçevelerine entegre etmelidir. Bu bağlamda, çalışanlar arasında çevre bilincini geliştirmek için eğitim girişimleri başlatılmalı ve çevre dostu davranışları teşvik eden teşvik sistemleri oluşturulmalıdır (Farooq vd., 2022).

Yeşil çalışan davranışlarını teşvik etmek: Liderlerin çalışanların çevreye duyarlı davranışlarını beslemeleri ve öz yeterlilik duygularını güçlendirmeleri gerekmektedir (Madani ve Najjari, 2022). Yeşil liderler, çalışanları için çevresel açıdan sürdürülebilir uygulamalara örnek teşkil eder ve onları kapsamlı sürdürülebilirlik vizyonuna aktif olarak dahil ederler (Lathabhavan & Kaur, 2023).

Çevresel motivasyon: Yeşil liderler, çalışanların çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmaları için onlara ilham verirken, aynı zamanda bu girişimlere aktif katılımlarını sağlarlar (Farooq vd., 2022).

Yeşil entellektüel uyarım: Ekolojik yeniliği teşvik eden yeşil liderler, çalışanlarını sürdürülebilir ürün ve süreçlerin geliştirilmesinde yönlendirirler (Özgül & Demir, 2024).

Bireysel çevresel kaygı: Yeşil liderler, çalışanların çevreye duyarlı metodolojileri benimsemesini sağlayarak sürdürülebilirlik kültürünü kurumsal çerçeveye yerleştirir (Cahyadi vd., 2023).

Bu yönlerin her biri, yeşil dönüştürücü liderliğin yalnızca çalışanları kurumsal hedeflere ulaşma konusunda güçlendirmekle kalmayıp aynı zamanda kuruluşun çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasına da yardımcı olduğunu göstermektedir.

Liderler, çalışanlara rehberlik ve destek sunmada önemli bir rol üstlenir ve böylece sürdürülebilirlik girişimlerine bireysel katkıların önemini kabul eden bir kültürel ortam oluştururlar. Çalışanlar arasında yeşil yeterliliklerin edinilmesini kolaylaştırırlar ve çevre dostu çabalara katılımlarını sağlarlar (Farrukh vd., 2022).

Yeşil dönüştürücü liderlikte, sürdürülebilirliği teşvik eden politikaların savunulması yoluyla kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) ve çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) çerçevelerinin örgütsel karar alma süreçlerine sistematik bir şekilde entegre edilmesi söz konusu olduğu söylenebilir (Khamdamov vd., 2023).

3. Çevre Yönetim Sistemlerinin ve Yeşil Dönüşüm Liderliğinin Rolü

Çevre yönetim sistemleri, kuruluşların sürdürülebilirlik hedeflerini yerine getirmelerini sağlamayı amaçlayan yapılandırılmış metodolojiler sunarlar. Bu sistemler, yeşil dönüşüm liderlerinin çevresel yenilikleri teşvik etmelerini ve işletmeler içinde sürdürülebilir iş uygulamalarını hayata geçirmelerini kolaylaştırmaktadır (Begum vd., 2021). Çevre yönetim sistemleri, çevresel etkilerin niceliksel olarak belirlenmesini, çevre politikalarının formüle edilmesini ve sürdürülebilir süreçlerin iyileştirilmesini garanti ederek kuruluşların ekolojik bilincini artırdığı söylenebilir (Farrukh, 2022; Can & Korkmaz, 2017).

Yeşil dönüşüm liderleri, çevre yönetim sistemleri uygulamalarının onaylanması yoluyla çevresel performansı önemli ölçüde artırmaktadır. Bu bağlamda, liderler personelin çevresel farkındalığını yükseltmek, çevresel yenilikleri teşvik etmek ve sürdürülebilir iş uygulamalarını yaymak için eğitim girişimleri düzenler (Cahyadi vd., 2023). Dahası, çevre yönetim sistemleri uygulamalarının kuruluş genelinde dahil edilmesi, liderlerin ekolojik olarak bilgilendirilmiş kararlar almasını sağlayarak işletmelerin uzun vadeli sürdürülebilirlik stratejilerini destekler (Ayandibu, 2019; Gull vd., 2022).

Çevre yönetim sistemlerinin bir diğer önemli faydası, çevresel olarak sürdürülebilir iş operasyonlarının geliştirilmesini kolaylaştırarak kuruluşların karbon ayak izlerini en aza indirmelerine yardımcı olma kapasitesidir. Bu sistemler aracılığıyla, yeşil dönüşüm liderleri enerji verimliliğini artırabilir, atık yönetimini kolaylaştırabilir ve yenilenebilir kaynakların kullanımını teşvik edebilir (Çop vd., 2020).

Sonuç olarak, çevre yönetim sistemlerinin yeşil dönüştürücü liderlikle birleştirilmesi, işletmelerin çevresel sürdürülebilirlik performansını artırmada çok önemli olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, çevre yönetim sistemlerinin liderler tarafından etkili bir şekilde yürütülmesi, çalışanların bu girişimlere katılımıyla birleştiğinde, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için önemli bir strateji olarak kabul edilebilir.

4. Yeşil Dönüştürücü Liderliğe Yönelik Potansiyel Engeller

Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, liderlerin hem bireysel hem de örgütsel katmanlarda yeşil dönüşümü gerçekleştirmesini engelleyen çeşitli yapısal ve yönetsel engellerle karşılaşmaktadır.

Finansal engeller: Yeşil dönüşüm girişimlerini başlatmak sıklıkla önemli miktarda ön harcama gerektirir ve anında finansal getiri sağlamayabilir (Begum vd., 2021). Çok sayıda işletme, kaynaklarını yeşil davranışları teşvik etmek için kaynaklarını sınırlayabilir (Mukonza & Swarts, 2019).

Kültürel direnç ve algı sorunları: Personelin ve yönetimin geleneksel operasyonel uygulamaları terk etme konusundaki tereddütleri, yeşil dönüştürücü liderliğin uygulanmasını engelleyebilir (Cahyadi vd., 2023).

Düzenleme ve yasal kısıtlamalar: Çevre düzenlemelerinin manzarası uluslar ve endüstriler arasında belirgin şekilde farklılık gösterebilir. Yetersiz veya etkisiz düzenleyici çerçeveler nedeniyle çevre dostu politikalar yürürlüğe koyamama, kuruluşların sürdürülebilir dönüşüm çabalarını olumsuz etkileyebilir (Singh vd., 2019).

Kısa vadeli kar beklentileri: Kuruluşlar, acil finansal hedeflere odaklanmaları nedeniyle uzun vadeli sürdürülebilirliğe yatırım yapmayı göz ardı edebilirler (Hart, 1995). Yeşil dönüştürücü liderlikle ilişkili

stratejilerin başarılı bir şekilde uygulanması için etkili uzun vadeli planlama zorunludur (Tseng vd., 2019; Özgül & Demir, 2024).

Sonuç olarak, yeşil dönüşüm liderliğinin yürütülmesini engelleyen faktörler, kuruluşların uzun vadeli sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte, bu engelleri kabul etmek ve uygun stratejilerle bunları ele almak, yeşil dönüşüm girişimlerinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesini kolaylaştıracaktır.

5. Yeşil Dönüştürücü Liderliği Benimsemek İçin Önerilen Stratejiler

Yeşil dönüştürücü liderliğin yapılan çalışmalarda son derece etkili bir liderlik tarzı olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda bu liderlik tarzının uygun bir şekilde benimsenip uygulanması için stratejiler geliştirilebilir.

Eğitim ve farkındalık programları, çevresel sürdürülebilirlik zorlukları konusunda personel ve yönetim personeli arasında farkındalığın artırılması, yeşil liderliğin kabullenilmesini kolaylaştırabilir (Özgül & Demir, 2024).

Ödül ve teşvik mekanizmaları ile yeşil liderliğe ilişkin stratejileri uygulayan kuruluşlar, iş gücünü sürdürülebilir iş uygulamalarına katılmaya motive edebilir. Çevresel olarak sürdürülebilir yeniliklere katkıda bulunan çalışanları tanımak ve ödüllendirmek bu tür girişimleri yaygınlaştırabilir (Farrukh, 2022).

Yeşil teknolojilere yatırımlar için kuruluşlar, çevresel inovasyon girişimlerini desteklemek için yeşil teknolojilere kaynak ayırabilir. Sürdürülebilir enerji kaynaklarının entegrasyonu, geri dönüştürülebilir malzemelerin önceliklendirilmesi ve çevre dostu üretim metodolojilerinin benimsenmesi, bu stratejilerin etkinliğini artırabilir (Çop vd., 2020).

Liderlik geliştirme programları yeşil dönüşüm liderlerinin yeterliliklerini geliştirmeyi amaçlayan girişimler kurum içinde sürdürülebilir liderliği teşvik edebilir. Üst yönetim için sürdürülebilirlik odaklı liderlik geliştirme programları, organizasyonun uzun vadeli çevresel stratejilerini önemli ölçüde etkileyebilir (Lathabhavan & Kaur, 2023).

Paydaş katılımını artırmak çalışanları, tedarikçileri ve müşterileri kuruluşların sürdürülebilir dönüşüm çabalarına dahil etmek, yeşil liderliğin entegrasyonunu hızlandırabilir. Paydaş katılımını teşvik eden açık iletişimi ve işbirlikçi stratejileri teşvik eden politikalar, kuruluşun çevresel hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırabilir (Özgül & Demir, 2024). Bu tür işbirlikleri, sürdürülebilir uygulamaların yaygınlaşmasına ve sektör genelinde yeşil inovasyonun ilerlemesine de katkıda bulunabilir (Robertson & Barling, 2013).

Sonuç olarak, yeşil dönüştürücü liderliği benimsemek için, kuruluşlar çevresel sürdürülebilirlik hedefleriyle uyumlu stratejiler geliştirmelidir. Eğitim, teşvik mekanizmaları, teknolojik yatırımlar ve paydaş katılımı gibi yönler, kuruluşlar tarafından yeşil dönüşüm süreçlerinin başarılı bir şekilde yürütülmesine önemli ölçüde katkıda bulunacaktır.

Bu çalışmada yeşil dönüştürücü liderlik tanımlanmaya çalışılmakta ve organizasyonel çevresel sorunlar üzerindeki etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Bunla birlikte aşağıdaki soruların cevapları araştırılmıştır

- Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili yönetim disiplininde yayınlanmış olan çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili yönetim disiplininde en fazla akademik çalışma yapan yazarlar kimlerdir?
- Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili yönetim disiplininde en çok yayın yapılan kaynaklar hangileridir?

- Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili yönetim disiplininde en çok kullanılan anahtar kelimeler hangileridir?
- Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili yönetim disiplinindeki yayın yapan ülkelerin bilimsel üretkenliği
- Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili yönetim disiplininde en çok atıf alan çalışmalar nelerdir?
- Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili yönetim disiplinindeki çalışma konuları yıllar içerisinde nasıl bir trend izlemiştir?
- Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili yönetim disiplinindeki yazın ve araştırmacıların bu alana katkıları yeterli midir?
- Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili gelecekte çalışma yapacak olan araştırmacıların trend olan araştırmaları ve takip edebilecekleri yollar nelerdir?

6. Yöntem

6.1 . Araştırma yöntemi

Bu çalışmada Yeşil dönüştürücü liderlik kavramı ile ilgili bilgi birikimini anlama, önemli kavramları belirlemek, ileride yapılacak çalışmalar için tren konuları belirlemek ve konunun nereye evrimleştiğini ortaya koymak amacı taşıdığı için amaçlandığı için tarama modeli kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2016; Karasar, 2023).

Bu çalışmada alanyazın çalışmaları incelenmiştir. Alanyazın çalışmaları araştırmacıları bilgilendirmek, araştırmanın sınırlarını, araştırmanın önemli değişkenleri belirlemek amacı taşımaktadır (LeCompte vd., 2003). Veri tabanlarının gelişmesi ve araştırmacılar için daha kullanışlı hale gelmesi alanyazın araştırmalarında yeni yöntemlerin ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur (Aria vd., 2020). Bu doğrultuda bibliyometrik araştırmaların önemi artmıştır (Martinez vd., 2015). Bibliyometrinin amacı ilgili alandaki bilimsel literatürü değerlendirmektir (Andres, 2009). Bibliyometrik araştırmalar çalışma ile ilgili işbirlikleri, ortak atıf ağları, sosyal ağları görselleştirerek ifade etmektedir (Baytok vd., 2019).

6.2. Veri toplama araçları

Araştırmada, bibliyometrik veri toplama aracı olarak Scopus veri tabanı kullanılmıştır. Scopus'ta "green transformational leadership" anahtar kelimesi ile 2013-2024 yılları arasını kapsayan ve işletme alanı seçilerek bir tarama gerçekleştirilmiştir. Yapılan tarama sonucunda toplam 85 yayın belirlenmiştir. Bu yayınların türlerine göre dağılımı incelendiğinde, 63'ünün makale, 15'inin konferans bildirisi ve 7'sinin kitap bölümü olduğu belirlenmiştir. Yayınların %88'i İngilizce, %7'si Çince ve %5'i Almanca dillerindedir. Çalışmanın kapsamı yalnızca hakemli akademik makaleler ile sınırlandırılmıştır. Bu nedenle İngilizce yazılmış ve makale türünde olan 56 çalışma analiz kapsamına alınmıştır. Konferans bildirileri, kitap bölümleri ve farklı dillerde yazılmış yayınlar kapsam dışı bırakılmıştır. Bu seçim, çalışmanın odaklandığı literatürün güvenilirliğini artırmak ve metodolojik tutarlılığı sağlamak amacıyla yapılmıştır.

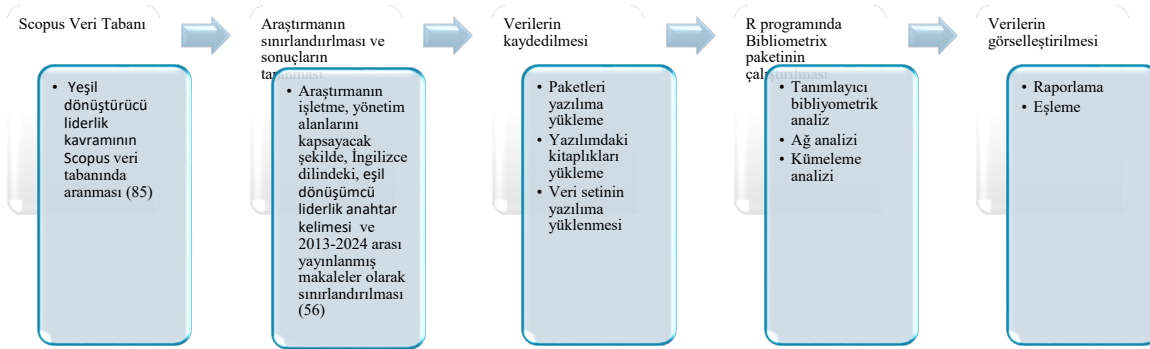
6.3. Verilerin analizi

Verilerin analizinde R ve Vosviewer 1.6.6 programları tercih edilmiştir. R, <https://cran.rproject.org/>, içerisinde analizlerin yapılabileceği birçok paketi olan bir programdır. Vosviewer bibliyometrik analizlerin haritalarının oluşturulmasında en sık kullanılan programlardan bir tanesidir (Sinkovics, 2016). Programa ilk önce Scopus veri tabanından elde edilen veriler yüklenmiş ve bibliyometrik analizlerde kullanılan paketi ve bu paketin içerisindeki bibliyometrik yazılımı aracılığı ile analizler elde edilmiştir (Aria & Cuccurullo, 2017).

Araştırma sürecinde takip edilen adımlar şekil 1’ de verilmiştir.

Şekil 1

Araştırma Süresinde Takip Edilen Adımlar

7. Bulgular ve Yorum

Bu çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda Yeşil dönüştürücü liderlik kavramının en çok kullanılan akademik araştırma veri tabanlarından biri olan Scopus veri tabanında dayanarak 2013 yılından itibaren yer aldığı görülmektedir. Yeşil dönüştürücü liderliğin 2013-2024 yılları arasında yapılan akademik çalışmalar arasında yer aldığı görülmektedir. Tablo 1. de yeşil dönüştürücü liderliğe ait akademik çalışmaların, büyüme hızını ve iş birliği düzeyleri görülmektedir.

Tablo 1

Veriler Hakkında Genel Bilgiler

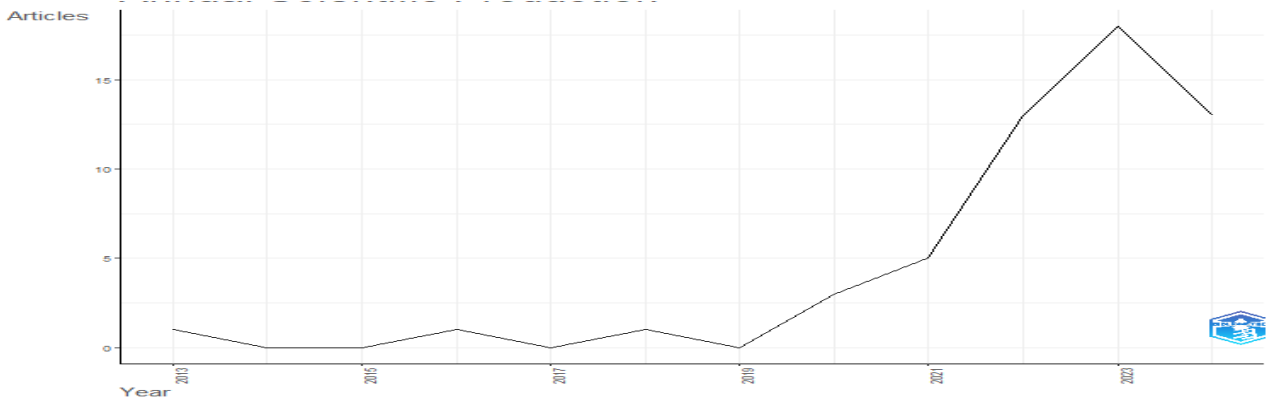
Zaman Aralığı	2014-2024 (Mart)
Dokümanlar	56
Kaynaklar (Dergiler, Kitaplar vb.)	45
Referanslar	3776
Kullanılan anahtar kelimeler	94
Yazarların anahtar kelimeleri	185
Yıllık Büyüme Oranı	27,91
Yazar Sayısı	183
Tek Yazarlı Makale Sayısı	2
Uluslararası Ortak Yazarlılık Oranı	42,86
Makale Başına Düşen Ortak Yazar Sayısı	3,41
Makale başına düşen ortalama atıf sayısı	54,23

Tabloda 56 makalenin oluşmasında 45 farklı akademik kaynağın kullanıldığı görülmektedir. Tabloda yer alan büyüme hızı (27,91) yeşil dönüştürücü liderlik konusu hakkında yapılan çalışmaların hızının arttığını ve bu alana olan ilginin giderek arttığı söylenebilir. Tabloda 56 akademik çalışmaya 183 yazarın katkıda bulunduğu ve 42,86'sının uluslararası işbirliği ile yapıldığı görülmektedir. Bunlara ek olarak her bir makalenin ortalama 3,41 yazar tarafından yazılmış olması farklı uzmanların katkıları ile yapıldığını göstermektedir. Tabloda yer alan yazarların kullanmış olduğu anahtar kelime sayısı (185) ve kullanılan referansların çokluğu (3776), her bir makalenin ortalama 54,23 atıf almış olması yeşil dönüştürücü liderlik konusunun çok boyutlu ve geniş bir alanda incelendiğini göstermektedir.

Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili yayınlanmış olan makalelerin yıllara göre dağılımı Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2

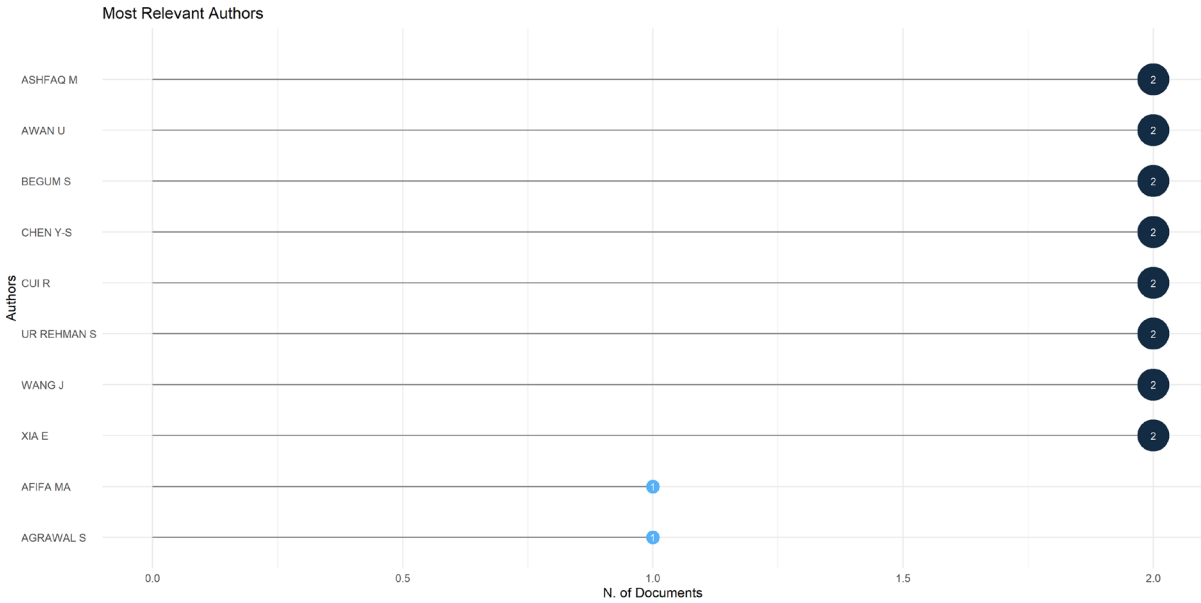
Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 2’de yeşil dönüştürücü liderlik çalışmalarının yıllık büyüme oranları görülmektedir. Şekilde yeşil dönüştürücü liderlik çalışmalarının 2013’den itibaren sürekli arttığı 2023 yılında ise bir anda arttığı görülmektedir.

Şekil 3

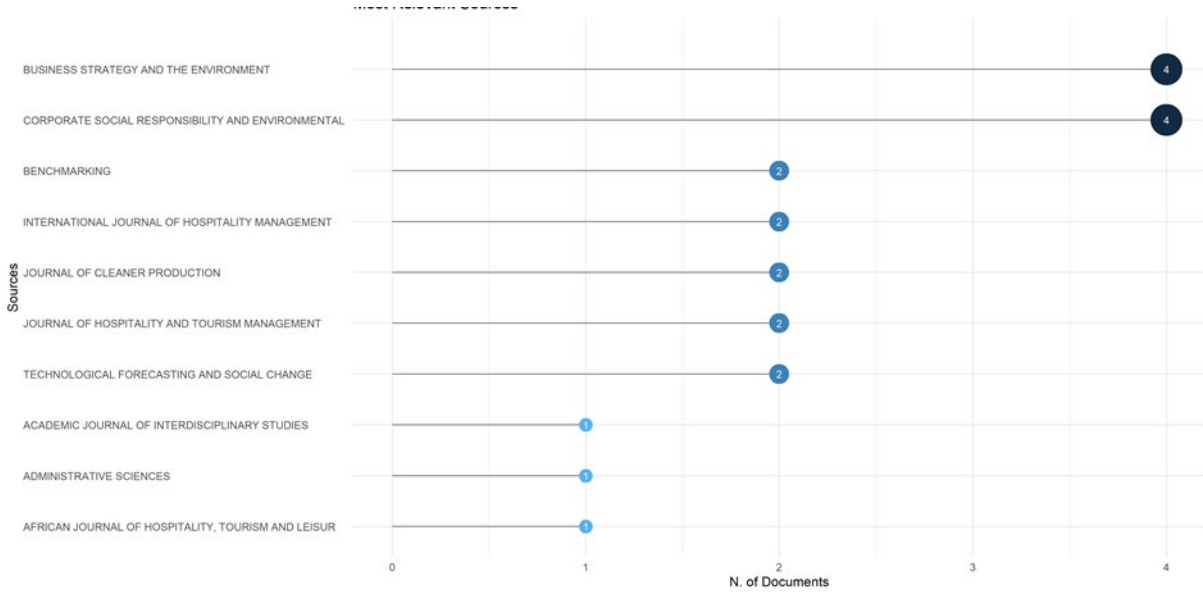
Yeşil Dönüştürücü Liderlik Konusu ile İlgili En Çok Çalışma Yapan 10 Yazar

Konu ile en alakalı on yazarın çoğunun katkıda bulunduğu doküman sayısının iki olduğu görülmektedir (Ashfaq M., Awan U., Begum S., Chen Y-S., Cui R., Ur Rehman S., Wang J., XIA E.). Her bir belge ortalama 54,23 atıf almaktadır.

Şekil 4

Yeşil Dönüştürücü Liderlik Konusu En Çok Yer Aldığı Akademik Dergiler

Business Strategy and the Environment (4) dergisinin ve Corporate Social Responsibility and Environmental Management (4) dergisi ilk iki dergi oldukları görülmektedir. Bu dergileri, Benchmarking (2) dergisi, International Journal of Hospitality Management (2) dergisi, Journal of Cleaner Production (2), Journal of Hospitality and Tourism Management (2) dergisi, Technological Forecasting and Social Change (2) dergileri takip etmektedir.

Şekil 5

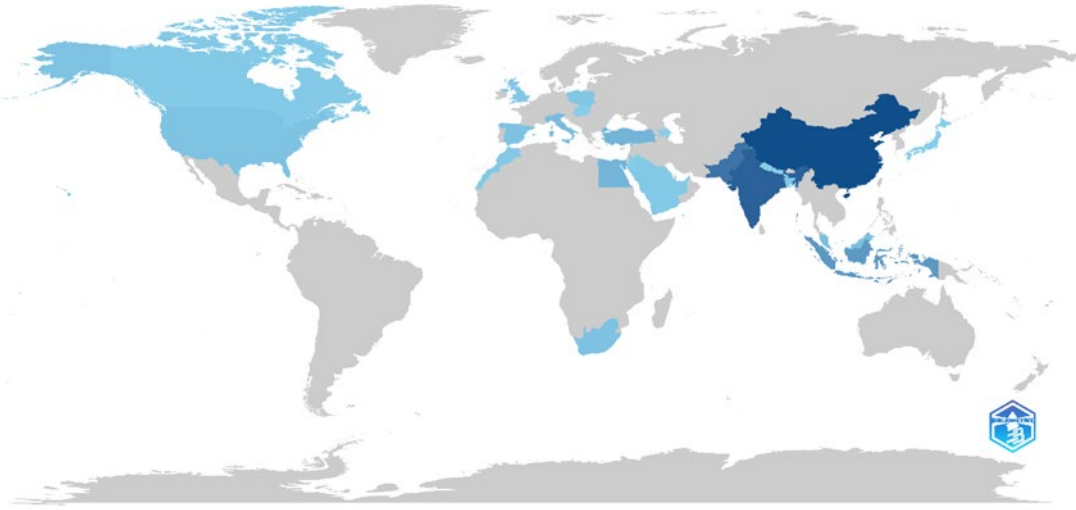
Yeşil Dönüştürücü Liderlik ile İlgili Yönetim Disiplininde En Çok Kullanılan Anahtar Kelimeler

Şekil 5’de Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili en çok kullanılan anahtar kelimelerin; dönüştürücü liderlik, yeşil dönüştürücü liderlik, çevre yönetimi, insan kaynakları yönetimi, sürdürülebilir kalkınma, yeşil yenilikler, süreç yenilikleri, yenilik kavramlarının olduğu görülmektedir.

Şekil 6

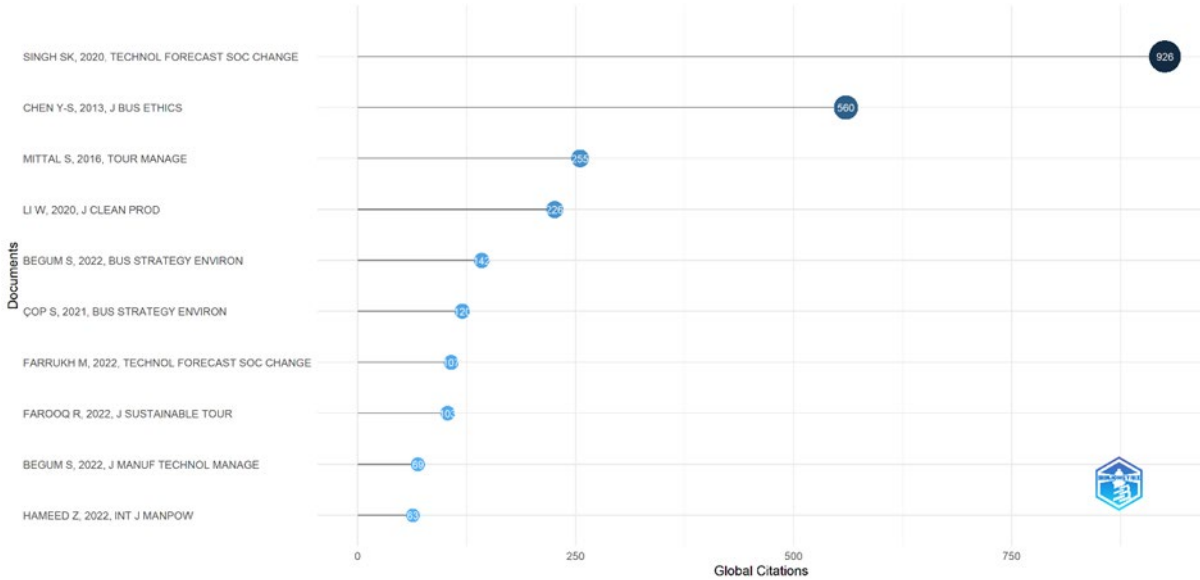
Yeşil Dönüştürücü Liderlik ile İlgili Yönetim Disiplinindeki Yayın Yapan Ülkelerin Bilimsel Üretkenliği

Şekil 6'da yer alan dünya haritasında yoğun renkler bilimsel üretkenliği yüksek olan ülkeleri temsil etmektedir. Koyu mavi renkler en yüksek bilimsel üretkenliği temsil ederken açık mavi renkler düşük, gri renkler ise en düşük bilimsel üretkenliği temsil etmektedir. Bu doğrultuda bilimsel üretkenliğin en yoğun olduğu ülkeler Hindistan, Pakistan ve Endonezya görülmektedir. Bu ülkeleri, Türkiye, Mısır, Malezya, Amerika Birleşik Devletleri, İspanya, Bangladeş, Polonya, Birleşik Krallık takip etmektedir.

Şekil 7

Yeşil Dönüştürücü Liderlik ile İlgili Yönetim Disiplininde En Çok Atıf Alan Çalışmalar

Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili küresel anlamda en çok atıf alan belgeler arasında Singh (2020), Chen (2013), Mittal (2016), Li (2020), Begum (2022), Çop (2021), Farrukh (2022), Farooq (2022), Begum (2022), Hameed (2022)'in çalışmaları olduğu görülmektedir.

8. Sonuç

Bu araştırma, bibliyometrik analiz yoluyla yönetim disiplini içindeki yeşil dönüştürücü liderlik paradigmasının gelişimi ve sürdürülebilirlik stratejileriyle ilişkisini araştırmaktadır. Yeşil dönüştürücü

liderliğin, örgütsel çevre bilincini geliştirmede, yenilikçi sürdürülebilir uygulamaları teşvik etmede ve uzun vadeli çevresel performansı artırmada çok önemli olduğu görülmektedir.

Analizlerden elde edilen sonuçlar incelendiğinde, yapılan çalışmaların 2013 yılı itibari ile artış gösterdiği ve 2023 yılında belirgin bir yükseliş yaşandığı gözlenmiştir (Şekil 2). 2023 yılında konu ile alakalı literatür incelendiğinde, iklim değişikliği, teknolojik yeniliklerin, sürdürülebilirliğin ve önemlerinin yer aldığı IPCC'nin Altıncı Değerlendirme Raporu (IPCC, 2023), Uluslararası antlaşmalar ve politikalar (COP28) (Keller, 2023), Çevresel sürdürülebilirlik kalkınma, toplumsal farkındalık ve eğitim adına 2023'deki faaliyetler (UNEP - UN Environment Programme) görülmektedir. Analizlerden elde edilen sonuçlar doğrultusunda bu alana olan akademik ilginin son yıllarda belirgin şekilde arttığını ve yeşil inovasyon, insan kaynakları yönetimi ve sürdürülebilir kalkınma gibi temalarla karmaşık bir şekilde bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Çalışmada yeşil dönüştürücü liderlik konusunda en çok yayın yapan dergiler incelenmiştir (Şekil 4). Business Strategy and the Environment (n=4) dergisinin ilk sıradaki iki dergiden biri olduğu görülmektedir. Bu dergi incelendiğinde, çevresel sürdürülebilirlik stratejileri ve bunların iş dünyasındaki etkilerini araştıran konuları içeren yayınlara sıkça yer verildiği görülmektedir. Corporate Social Responsibility and Environmental Management (n=4) dergisi, çevresel sürdürülebilirliğin yanı sıra toplumsal sorumluluk konularını araştıran yayınların yoğun olduğu bir dergi olduğu görülmektedir. Benchmarking (n=2) dergisi performans ve sürdürülebilirlik üzerine, International Journal of Hospitality Management (n=2) dergisi çevresel yönetim ve sürdürülebilirlik üzerine, Journal of Cleaner Production (n=2) temiz üretim ve sürdürülebilirlik üzerine, Journal of Hospitality and Tourism Management (n=2) dergisi çevresel yönetim ve sürdürülebilirlik üzerine, Technological Forecasting and Social Change (n=2) dergisi ise toplumsal değişimler ve sürdürülebilirlik üzerine yapılmış yayınların sıkça yer aldığı dergiler olduğu görülmektedir. Yeşil dönüştürücü liderlik çalışmalarının bu dergilerde sıkça yer almasının nedenlerinin sürdürülebilirlik, toplumsal değişimler, çevresel yönetim gibi konular ile yakından ilgili olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Yönetim disiplininde yeşil dönüştürücü liderliğin en çok kullanıldığı anahtar kelimeler belirlenmiştir (Şekil 5). Bu kelimeler, yeşil dönüştürücü liderlik araştırmalarında teorik bir çerçeve sağlamak ve araştırmacının merkezindeki çalışmaların literatürü hakkında bilgi vermektedir. Bu durumda yeşil dönüştürücü liderlik ve çevresel sürdürülebilirlik, etkin çevre yönetimi, yenilikler, insan kaynakları konuları arasında etkileşim olduğu bu nedenle de literatürde birlikte yer aldıkları söylenebilir.

Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili yönetim disiplindeki yayın yapan ülkelerin bilimsel üretkenliği incelenmiştir (Şekil 6). Bilimsel üretkenliğin en yoğun olduğu ülkeler Hindistan, Pakistan ve Endonezya görülmektedir. Bu sıralama iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma, hükümet politikaları ve uluslararası işbirlikleri ile ilişkili olabilir (IPCC, 2023; UNEP, 2023).

Yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili en çok atıf alan çalışmalar incelenmiştir (Şekil 7). Bu çalışmaların yeşil dönüştürücü liderlik ile ilgili farklı atıflar almalarının farklı nedenlerinin olduğu söylenebilir. Singh (2020) ve Li (2020)'nin Yetenek-Motivasyon-Fırsat Teorisi ve Kaynak Temelli Görüş çerçevesinde, yeşil dönüştürücü liderlik ve yeşil insan kaynakları yönetimi uygulamalarının çevresel performans üzerindeki etkisini incelemiştir. Chen (2013) ilk çalışmalardan biri olmakla birlikte kaynak temelli görüş yeşil entelektüel sermaye ve rekabet avantajları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Mittal (2016) ve Farooq (2022)'in çalışmaları sırası ile kurumsal sürdürülebilirlik teorisi ve kurumsal sosyal sorumluluk teorisi çerçevesinde, turizmde sürdürülebilir uygulamalar hakkında bilgi vermekte ve önerilerde bulunmaktadır. Farrukh (2022) sosyal bilişsel teori ve Begum (2022) yeşil insan kaynakları yönetimi yaklaşımı gibi çalışmalar, farklı ülkelerden ve kültürlerden alınan veriler ve yapılmış işbirlikleri temelinde küresel anlamda sürdürülebilirlik sorunlarına çok yönlü bir bakış sunmaktadırlar. Çop (2021) çalışmasında, pozitif duyguların genişletici etkisi, iş kaynakları ve talepleri

denge teorisi, kaynakları koruma artırma çabası teorilerini değerlendirmiştir. Bu çalışmalar, Journal of Cleaner Production, Business Strategy and the Environment ve Technological Forecasting and Social Change gibi dergiler de yayınlanmış olup, bu sayede yüksek etkiye ve geniş bir akademik okuyucu kitlesine sahip oldukları söylenebilir. Buna ek olarak yayınlanmış oldukları prestijli dergiler bu çalışmaların, akademik yayın platformlarında öne çıkmalarına ve bu sayede daha çok atıf almalarına katkıda bulunduğu söylenebilir.

Çalışmanın bulguları, yeşil dönüştürücü liderliğin yalnızca çevresel sürdürülebilirlik bağlamında değil, aynı zamanda kurumsal performansı artırma ve rekabet avantajları sağlama bağlamında da önemli bir unsur olarak hizmet ettiğini göstermektedir. Bununla birlikte, birkaç faktör bu liderlik yaklaşımının benimsenmesini engellemektedir. Finansal kısıtlamalar, kurumsal direnç, yasal çerçevelerdeki yetersizlikler ve kısa vadeli kar odaklı stratejiler, yeşil dönüştürücü liderliğin etkili bir şekilde uygulanması için önemli zorluklar oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, gelecekteki araştırmalar için aşağıdaki öneriler önerilebilir:

Yeşil dönüştürücü liderliğin sektöre özgü uygulamalarını araştırmak, kurumsal direnci ve finansal engelleri aşmak için stratejiler formüle etmek, yeşil inovasyon ve insan kaynakları yönetimi ile etkileşimi hakkında kapsamlı bir araştırma yürütmek, Çeşitli ülkelerdeki politikaların ve düzenlemelerin bu liderlik modeli üzerindeki etkisini değerlendirmek.

Sonuç olarak, yeşil dönüştürücü liderlik, sürdürülebilir yönetimin ilerlemesi için temel bir alan olarak ortaya çıkmaktadır. Kuruluşların yeşil dönüşüm süreçlerini etkili bir şekilde denetleyebilmeleri için, liderlerin stratejik bir vizyonla çevresel yenilikleri teşvik etmeleri ve çalışanlarını sürdürülebilir uygulamalara yönlendirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda, yaklaşan akademik araştırmalar yeşil dönüştürücü liderliğin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını kolaylaştıracak ve çeşitli sektörlerde uygulanabilirliğini daha ayrıntılı olarak inceleyecektir.

Bu çalışmada kullanılan bibliyometrik analiz yalnızca nicel ölçütlere dayanmakta, niteliksel içerik analizi yapılmamıştır. Bununla birlikte, bu çalışma makale bazlı bir incelemeye odaklanmış ve kitap, tez, konferans bildirileri gibi diğer akademik yayın türleri kapsam dışı bırakılmıştır. Gelecek araştırmalarda bu sınırlılıkların giderilmesi için niteliksel içerik analizleri ile bulguların desteklenmesi önerilmektedir. Ayrıca, farklı disiplinler arasında karşılaştırmalı bibliyometrik analizler yapılarak yeşil dönüştürücü liderlik kavramının disiplinlerarası etkileşimi daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Andrés, A. (2009). Akademik araştırmayı ölçmek: Bibliyometrik bir çalışma nasıl yapılır? Elsevier.
- Apostu, S. A., Jabeen, R., & Hussain, A. (2024). A study among green transformational leadership, green learning, government regulation and sustainable project success across renewable energy investments. *RISUS - Journal on Innovation and Sustainability*, 15(4), 42-57.
- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Aria, M., Misuraca, M., & Spano, M. (2020). Mapping the evolution of social research and data science on 30 years of social indicators research. *Social Indicators Research*, 149, 803-831.
- Asghar, M. M., Zaidi, S. A. H., Ahmed, Z., Khalid, S., Murshed, M., Mahmood, H., & Abbas, S. (2022). The role of environmental transformational leadership in employees' influencing organizational citizenship behavior for environment well-being: A survey data analysis. *Environmental Science and Pollution Research International*, 29(39), 58773-58790. <https://doi.org/10.1007/s11356-022-19886-5>
- Ayandibu, A. O. (2019). Green transformational leadership and organizational behavior effectiveness. In *Contemporary multicultural orientations and practices for global leadership* (pp. 225-244). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-6286-3.CH012>
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. Free Press.
- Bass, B. M. (1990). From transactional to transformational leadership: Learning to share the vision. *Organizational Dynamics*, 18(3), 19-31.
- Baytok, A., Boyraz, M., & Pelit, E. (2019). Turizm işletmeciliği alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin değerlendirilmesi: Afyon Kocatepe Üniversitesi örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 287-305.
- Begum, S., Ashfaq, M., & Xia, E. (2021). Does green transformational leadership lead to green innovation? *Business Strategy and the Environment*, 31(4), 580-597.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (22.bas.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.
- Cahyadi, A., Natalisa, D., & Szabó, K. (2023). Predicting the relationship between green transformational leadership, green human resource management practices, and employees' green behavior. *Administrative Sciences*, 13(1), 5.
- Can, H., & Korkmaz, Ö. (2019). The relationship between renewable energy consumption and economic growth: The case of Bulgaria. *International Journal of Energy Sector Management*, 13(2), 573-589. <https://doi.org/10.1108/IJESM-11-2017-0005>
- Chen, Y. S., & Chang, C. H. (2013). The determinants of green product development performance: Green dynamic capabilities, green transformational leadership, and green creativity. *Journal of Business Ethics*, 116(1), 107-119. <https://doi.org/10.1007/s10551-012-1452-x>
- Çop, S., Olorunsola, V. O., & Alola, U. V. (2020). Achieving environmental sustainability through green transformational leadership policy. *Business Strategy and the Environment*, 30(5), 671-682.
- Farooq, R., Zhang, Z., Talwar, S., & Dhira, A. (2022). Do green human resource management and self-efficacy facilitate green creativity? A study of luxury hotels and resorts. *Journal of Sustainable Tourism*, 30(4), 824-845. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1891239>

- Farrukh, M., Ansari, N., Raza, A., Wu, Y., & Wang, H. (2022). Fostering employee's pro-environmental behavior through green transformational leadership, green human resource management and environmental knowledge. *Technological Forecasting and Social Change*, 179, 121643. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2022.121643>
- Graves, L. M., & Sarkis, J. (2018). The role of employees' leadership perceptions, values, and motivation in employees' pro-environmental behaviours. *Journal of cleaner production*, 196, 576–587
- Gull, S., Qamar, U., Bukhari, S. N. Z., & Tanvir, A. (2022). Is transformational leadership instrumental to environmental sustainability? A perspective of Pakistani textile sector. *Industria Textila*, 73(04), 411–419. <https://doi.org/10.35530/it.073.04.202157>
- Hart, S. L. (1995). A natural-resource-based view of the firm. *Academy of Management Review*, 20(4), 986-1014. <https://doi.org/10.2307/258963>
- Intergovernmental Panel on Climate Change. (2023). *Climate change 2023: Synthesis report*. IPCC. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>
- Karasar, N. (2023). *Bilimsel araştırma yöntemi "Kavramlar ilkeler ve yöntemler"* (28. basım). Nobel Yayıncılık.
- Keller, J. B., McArthur, J. W., Patnaik, S., Rabe, B. G., Roehse, S., Kirişci, K., Signé, L., & Victor, D. G. (2023, December 14). *The successes and failures of COP28*. Brookings. <https://www.brookings.edu/articles/the-successes-and-failures-of-cop28>
- Khamdamov, A., Tang, Z., & Hussain, M. A. (2023). Unpacking parallel mediation processes between green HRM practices and sustainable environmental performance: *Evidence from Uzbekistan*. *Sustainability*, 15(1434).
- Lathabhavan, R., & Kaur, S. (2023). Promoting green employee behavior from the lens of green transformational leadership. *Leadership ve Organization Development Journal*, 44(8), 994-1015.
- LeCompte, M. D., Klinger, J. K., Campbell S. A., & Menke, D. W. (2003). Editor's Introduction, *Review of Educational Research*, 73(2), 123-124.
- Madani, J., & Najjari, R. (2022), "Green organizational support: A new approach in reinforcement and promoting green organizational behavior of employees", *Journal of Organizational Behavior Studies Quarterly*, 11(4), 197-216.
- Martínez, M. A., Cobo, M. J., Herrera, M., & Herrera-Viedma, E. (2015). Analyzing the scientific evolution of social work using science mapping. *Research on Social Work Practice*, 25(2), 257- 277.
- Mittal, S., & Dhar, R. L. (2016). Effect of green transformational leadership on green creativity: A study of Indian organizations. *Business Strategy and the Environment*, 25(3), 199-216.
- Mukonza, C., & Swarts, I. (2019). Examining the role of green transformational leadership on promoting green organizational behavior. In F. O. Olokundun, I. M. Evans, & S. T. Peter (Eds.), *Contemporary multicultural orientations and practices for global leadership* (pp. 200–224). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-6286-3.CH011>
- Özgül, B., & Demir, İ. (2024). The mediating role of green perceived organizational support in the relationship between green transformational leadership and green self-efficacy. *Social Responsibility Journal*, 21(1), 78-96.
- Piccolo, R. F., & Colquitt, J. A. (2006). Transformational leadership and job behaviors: The mediating role of core job characteristics. *Academy of Management Journal*, 49(2), 327-340. <https://doi.org/10.5465/amj.2006.20786079>

- Priyadarshini, C., Chatterjee, N., Srivastava, N. K., & Dubey, R. (2023). Achieving organizational environmental citizenship behavior through green transformational leadership: A moderated mediation study. *Journal of Asia Business Studies*. <https://doi.org/10.1108/jabs-05-2022-0185>
- Robertson, J. L., & Barrling, J. (2013). Greening Organizations through Leaders' Influence on Employees' Pro-Environmental Behaviors. *Journal of Organizational Behavior*, 34, 176-194. <https://doi.org/10.1002/job.1820>
- Singh, S. K., Del Giudice, M., Chierici, R., & Graziano, D. (2020). Green innovation and environmental performance: The role of green transformational leadership and green human resource management. *Technological Forecasting and Social Change*, 150, 119762. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2019.119762>
- Sinkovics, N. (2016). Enhancing the foundations for theorising through bibliometric mapping. *International Marketing Review*, 33(3), 327-350.
- Tseng, M.-L., Islam, M. S., Karia, N., Fauzi, F. A., & Afrin, S. (2019). A literature review on green supply chain management: *Trends and future challenges*. *Resources, Conservation and Recycling*, 141, 145-162. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2018.10.009>
- Intergovernmental Panel on Climate Change. (2023). *Climate change 2023: Synthesis report*. IPCC. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>
- United Nations Environment Programme. (2023). *Emissions gap report 2023: Broken record – Temperatures hit new highs, yet world fails to cut emissions (again)*. UNEP. <https://www.unep.org/resources/emissions-gap-report-2023>

Makale Bilgi Formu

Yazarların Katkıları: Prof. Dr. Cem Oktay Güzeller; çalışmanın konsepti ve tasarımı, veri analizi ve yorumlama, yazı taslağı, içeriğin eleştirel incelemesi, Öğr. Gör. Dr. Miray Celepli Sütbaşı çalışmanın veri toplama, veri analizi ve yorumlama, teknik destek ve malzeme desteği, literatür taraması sürecine katkıda bulunmuştur.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazarlar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zeka Bildirimi: Bu makale yazılırken hiçbir yapay zeka aracı kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.